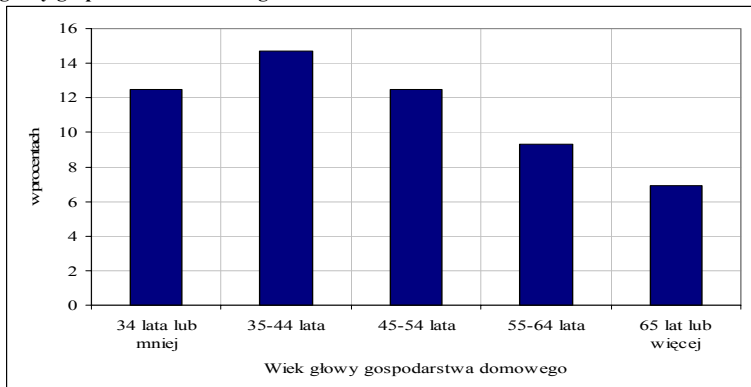

„Czy osoby starsze są grupą szczególnie zagrożoną biedą w Polsce?” – abstrakt

Obecnie w Polsce istnieje powszechne przekonanie o tym, że osoby starsze w Polsce, są grupą szczególnie zagrożoną ubóstwem materialnym, ale czy rzeczywiście tak jest? Odpowiedź na to pytanie jest bardzo istotna w kontekście poszukiwania adekwatnych metod walki z wykluczeniem wśród osób starszych.

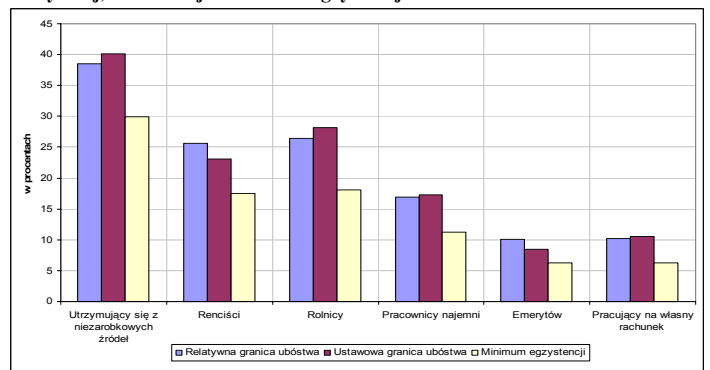
Jeśli porównać wysokość stopy skrajnego ubóstwa wśród gospodarstw domowych ze względu na wiek głowy gospodarstwa domowego (wykres 1), to okazuje się, że stopa ta jest najniższa wśród gospodarstw osób starszych. Jeżeli porównamy trzy różne wskaźniki ubóstwa (wg. linii minimum egzystencji, ustawowej oraz relatywnej – wykres 2) w grupach społeczno-ekonomicznych (osób utrzymujących się z nie zarobkowych źródeł, rencistów, rolników, pracowników najemnych, emerytów i pracujących na własny rachunek), grupa emerytów charakteryzuje się najniższym poziomem biedy (jest on zbliżony do poziomu ubóstwa wśród gospodarstw domowych, gdzie głowa rodziny pracuje na własny rachunek). Również jeśli porównamy przeciętny poziom dochodów rozporządzalnych na głowę w gospodarstwie domowym, gospodarstwa emeryckie charakteryzuje relatywnie wysoki poziom tego dochodu (wykres 3). Jednocześnie zaś, relacja dochodów i wydatków jest w tej grupie zbliżona do pozostałych (wykres 4).

Wykres 1. Stopa skrajnego ubóstwa w gospodarstwach domowych według wieku głowy gospodarstwa domowego w Polsce w 2004 roku

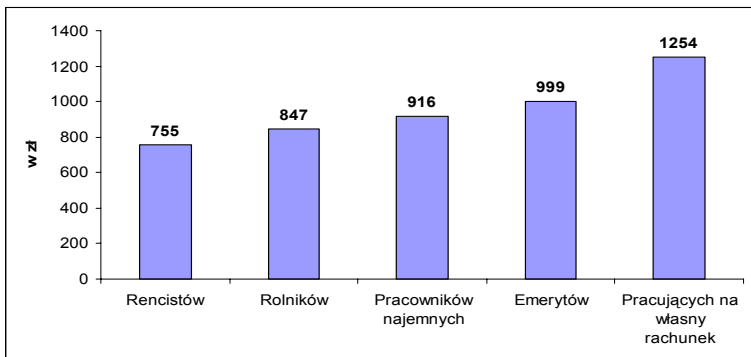
Źródło danych: GUS (2007), Warunki Życia ludności Polski w latach 2004-2005, Warszawa, s. 73.

Wykres 2. Stopa ubóstwa w gospodarstwach domowych w wybranych grupach społeczno-ekonomicznych w Polsce w 2005 roku, według trzech linii ubóstwa: relatywnej, ustawowej i minimum egzystencji.

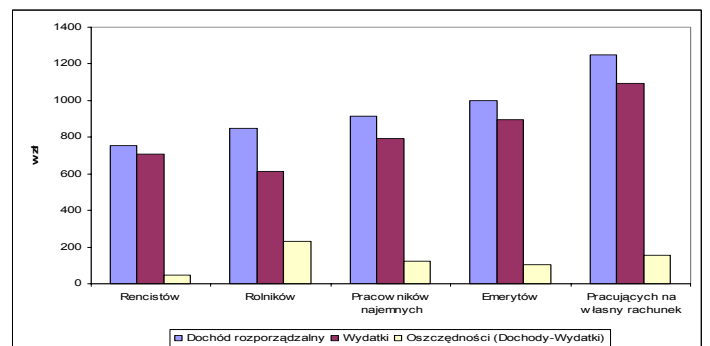
Źródło danych: GUS (2006), Zasięg ubóstwa materialnego w 2005 roku, Warszawa, s. 2

Wykres 3. Dochód rozporządzalny na osobę według typów gospodarstw domowych w Polsce w 2007 roku.

Źródło danych: GUS (2008), Budżety Gospodarstw domowych w 2007 r, Warszawa, s. 62

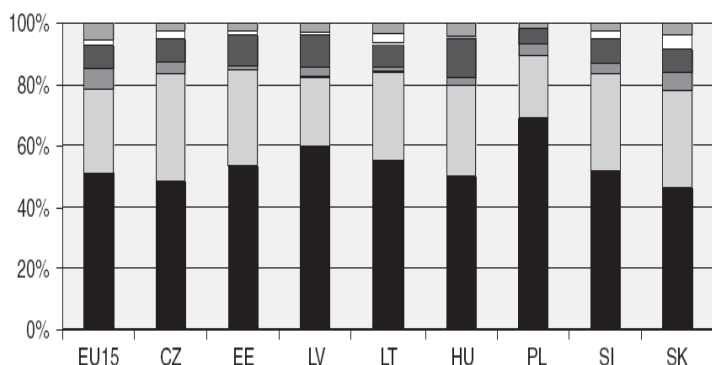
Wykres 4. Dochód rozporządzalny, wydatki i oszczędności na osobę według typów gospodarstw domowych w Polsce w 2007 roku.

Źródło danych: GUS (2008), Budżety Gospodarstw domowych w 2007 r, Warszawa, s. 62

Warto jednocześnie dodać, że relatywna sytuacja emerytów (stosunek stopy ubóstwa wśród osób w wieku 65 lat i więcej do stopy ubóstwa wśród osób w wieku produkcyjnym – 25-64 lata) jest w Polsce najlepsza wśród wszystkich krajów Unii Europejskiej¹. Ponadto należy pamiętać, że w Polsce udział wydatków publicznych na emerytury w ogólnej sumie wydatków na zabezpieczenie społeczne oraz jako procent PKB jest jednym z najwyższych w Europie (wykresy 5 i 6).

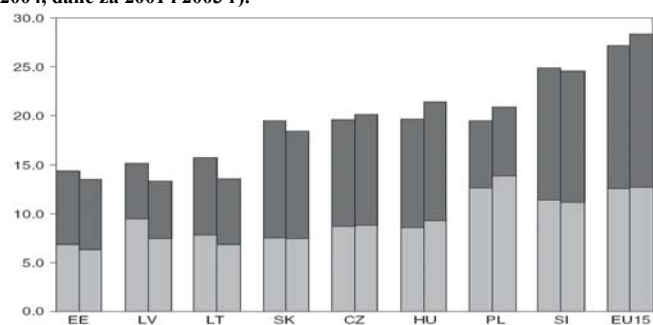
Wykres 5. Struktura wydatków na zabezpieczenie społeczne w Polsce na tle UE15 oraz wybranych nowych krajów członkowskich (akcesja 2004)

Źródło : Ringold D., Kasek L., Social Assistance in the New EU Member States. Strengthening Performance and Labor Market Incentives, World Bank Paper No. 117, s. 15

UWAGA: kolorem czarnym zaznaczono udział emerytur.

Wykres 6. Całkowite wydatki na zabezpieczenie społeczne jako procent PKB w Polsce, EU15 oraz wybranych nowych krajach członkowskich (akcesja 2004, dane za 2001 i 2003 r).

Źródło : Ringold D., Kasek L., Social Assistance in the New EU Member States. Strengthening Performance and Labor Market Incentives, World Bank Paper No. 117, s. 14

UWAGA: kolorem jasnoszarym zaznaczono udział emerytur.

Jakie płyną wnioski z zaprezentowanych danych?

- Obecnie osoby starsze/emeryci nie są grupą szczególnie zagrożoną ubóstwem materialnym w Polsce,
- Ich sytuacja dochodowa jest relatywnie dobra w stosunku do innych grup wiekowych i społeczno-ekonomicznych,
- Nie oznacza to, że nie należy formułować programów pomocy osobom starszym,
- Jednak pomoc ta nie powinna koncentrować się na kwestiach materialnych,
- Wykluczenie, które dotyka osób starszych (izolacja społeczna, brak aktywności, poczucie samotności, niezadowolenia z jakości życia, kwestie dostępu do odpowiedniego poziomu świadczeń zdrowotnych etc.) ma najprawdopodobniej swoje źródła poza aspektem materialnym,
- Rozwiązaniem nie jest zwiększanie publicznych wydatków na emerytury i inne świadczenia pieniężne dla osób starszych,
- Lecz rozwijanie polityki i działań (przede wszystkim poprzez sektor pozarządowy) skoncentrowanych na likwidowaniu rzeczywistych przyczyn problemów osób starszych.

¹ Social Situation in the European Union 2007, s.29.